

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในบทนี้จะกล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย สรุปผลการวิจัย การอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ ตามลำดับ ดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทของคณะกรรมการศึกษาประจำโรงเรียนประถมศึกษา เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอ่างทอง
2. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค ในการปฏิบัติตามบทบาทของคณะกรรมการศึกษาประจำโรงเรียนประถมศึกษา เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอ่างทอง

วิธีดำเนินการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัย การวิจัยในครั้งนี้ประชากร คือ คณะกรรมการศึกษาประจำโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอ่างทอง จำนวน 159 โรงเรียน นำมาสุ่มตัวอย่างประชากรใช้วิธีสุ่มตัวอย่างมีระบบ ตามขนาดของโรงเรียน ขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ ร้อยละ 25 ของโรงเรียนแต่ละขนาด ได้ดังนี้

- 1.1 โรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 13 โรงเรียน
- 1.2 โรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 23 โรงเรียน

1.3 โรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 4 โรงเรียน

รวมเป็นโรงเรียนกลุ่มตัวอย่างประชากร 40 โรงเรียน นำมาสุ่มแบบเจาะจง
ผู้ให้ข้อมูลคือประธานกรรมการศึกษา จำนวน 40 คน และเลขานุการคณะกรรมการศึกษา จำนวน
40 คน รวมทั้งสิ้น 80 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

2.1 แบบสัมภาษณ์อย่างมีโครงสร้าง มี 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 บทบาทของคณะกรรมการศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่าง
โรงเรียนกับชุมชน

ตอนที่ 3 ปัญหา อุปสรรค ในการปฏิบัติตามบทบาทของคณะกรรมการศึกษา
เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

2.2 แบบศึกษาเอกสาร

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยสัมภาษณ์และเก็บข้อมูลจากเอกสารด้วยตนเอง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา จัดหมวดหมู่ หาคำความถี่

คำร้อยละ และนำเสนอเป็นตารางประกอบคำบรรยาย

สรุปผลการวิจัย

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ให้สัมภาษณ์

ผู้ให้สัมภาษณ์ ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 88.75) มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดอ่างทอง เมื่อ
พิจารณาแยกกลุ่มประธานกรรมการศึกษามีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดอ่างทอง (ร้อยละ 97.50)

เลขานุการคณะกรรมการศึกษา มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดอ่างทอง (ร้อยละ 80.00)

ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 93.75) เป็นเพศชาย เมื่อพิจารณาแยกกลุ่มประธาน
กรรมการศึกษา เป็นเพศชาย (ร้อยละ 90.00) เลขานุการคณะกรรมการศึกษาเป็นเพศชาย
(ร้อยละ 97.50)

ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 32.50) มีอายุ 51-60 ปี เมื่อพิจารณาแยกกลุ่ม
 ประชานกรรมการศึกษามีอายุ 61 ปี ขึ้นไป (ร้อยละ 37.50) เลขานกรรมการคณะกรรมการศึกษา
 มีอายุระหว่าง 41-51 ปี (ร้อยละ 42.50)

ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ คือ ประชานกรรมการศึกษา และเลขานกรรมการคณะกรรมการศึกษา
 ทั้งหมดนับถือศาสนาพุทธ (ร้อยละ 100.00)

ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 48.75) มีการศึกษาระดับปริญญาตรี เมื่อพิจารณาแยก
 กลุ่ม ประชานกรรมการศึกษาระดับประถมศึกษาตอนต้น (ร้อยละ 62.50) เลขานกรรมการ
 ศึกษาที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี (ร้อยละ 97.50)

เมื่อพิจารณาเฉพาะสถานภาพของประชานกรรมการศึกษาในด้านอาชีพ พบว่าประชาน
 กรรมการศึกษาส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรทำนา (ร้อยละ 47.50) สถานภาพทางสังคมส่วนใหญ่
 เป็นกำนัน เป็นสมาชิกของกลุ่มในชุมชนประเภทลูกเสือชาวบ้าน (ร้อยละ 32.50) เป็นกรรมการ
 ศึกษา มีระยะเวลาเป็นกรรมการศึกษาอยู่ในช่วงระหว่าง 9 - 12 ปี (ร้อยละ 35.00) และอาศัย
 อยู่ในชุมชน ช่วงระยะเวลา 41 - 50 ปี (ร้อยละ 30.00)

ตอนที่ 2 บทบาทของคณะกรรมการศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับ
 ชุมชน ตามความคิดเห็นของประชานกรรมการศึกษา และเลขานกรรมการศึกษา ในสภาพ
 ที่ปฏิบัติจริง ตามขอบข่ายงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน 5 เรื่อง

ก. การประชาสัมพันธ์โรงเรียน

1. การมีส่วนร่วมในการประชุมผู้ปกครองนักเรียน พบว่า ในสภาพที่ปฏิบัติ
 จริง คณะกรรมการศึกษาส่วนใหญ่มีส่วนร่วม (ร้อยละ 91.25) มีบทบาทร่วมประชุมกับผู้ปกครอง
 นักเรียนตามที่โรงเรียนแจ้งให้ทราบ (ร้อยละ 100.00)

2. การมีส่วนร่วมในการเผยแพร่ข่าวสารของโรงเรียนแก่ชุมชน พบว่า
 ในสภาพที่ปฏิบัติจริง คณะกรรมการศึกษาส่วนใหญ่มีส่วนร่วม (ร้อยละ 93.75) มีบทบาทจัดให้มีหรือ
 ประสานงานให้มีการประกาศหรือเผยแพร่ข่าวสารของโรงเรียนในที่ชุมชน เช่น ประกาศ หรือ
 ประชาสัมพันธ์ในงานเทศกาล งานของประชาชน ใช้เสียงตามสาย หอกระจายข่าว ฯลฯ
 (ร้อยละ 81.13) และพบว่าใช้รูปแบบการเผยแพร่ข่าว คือการประชาสัมพันธ์ในที่ชุมชนมากที่สุด

(ร้อยละ 93.10)

3. การมีส่วนร่วมกับโรงเรียนในการจัดให้ผู้ปกครองนักเรียนมาพบปะ เยี่ยมเยียนโรงเรียน พบว่า ในสถานที่ปฏิบัติจริง คณะกรรมการศึกษา ส่วนใหญ่มีส่วนร่วม (ร้อยละ 88.75) มีบทบาทขอความร่วมมือผู้ปกครองนักเรียนให้มาร่วมกิจกรรมของโรงเรียน เช่น จัดงานวันเด็ก วันปิดภาคเรียน ฯลฯ (ร้อยละ 84.60)

ข. การให้บริการแก่ชุมชน

1. การมีส่วนร่วมกับโรงเรียนในการสนับสนุนให้โรงเรียนเผยแพร่ความรู้แก่ประชาชน พบว่า ในสถานที่ปฏิบัติจริง คณะกรรมการศึกษามีส่วนร่วม (ร้อยละ 86.75) มีบทบาทเสนอแนะและประสานงานให้โรงเรียนร่วมกับหน่วยงานอื่นจัดบริการให้ความรู้แก่ประชาชนที่โรงเรียน เช่น จัดนิทรรศการ จัดประชุม ฯลฯ (ร้อยละ 52.20) และเมื่อจำแนก การให้บริการเผยแพร่ความรู้แก่ประชาชนเป็นด้านอาชีพ มากที่สุด (ร้อยละ 73.95)

2. การมีส่วนร่วมกับโรงเรียนให้บริการด้านอาคารสถานที่ของโรงเรียนแก่ประชาชน วัด ชุมชน และหน่วยงาน พบว่า ในสถานที่ปฏิบัติจริง คณะกรรมการศึกษาส่วนใหญ่มีส่วนร่วม (ร้อยละ 93.75) มีบทบาทแสวงหาความช่วยเหลือจากชุมชนนำมาปรับปรุงอาคารสถานที่ของโรงเรียนสำหรับไว้บริการชุมชนได้สะดวกขึ้น (ร้อยละ 71.82) และในการให้บริการด้านอาคารสถานที่ของโรงเรียน จำแนกลักษณะการให้บริการของโรงเรียน คือ โดยการสร้างหรือปรับปรุงสนามสำหรับเล่นกีฬาและออกกำลังกาย (ร้อยละ 81.13)

ค. การร่วมกิจกรรมของชุมชน

1. การมีส่วนร่วมกับโรงเรียนในการจัดกิจกรรมประเพณีของท้องถิ่น พบว่า ในสถานที่ปฏิบัติจริง คณะกรรมการศึกษา ส่วนใหญ่มีส่วนร่วม (ร้อยละ 90.00) มีบทบาทขอความร่วมมือให้โรงเรียนได้จัดกิจกรรมร่วมในงานประเพณีของท้องถิ่น เช่น จัดขบวนแห่เทียนพรรษา ฯลฯ (ร้อยละ 91.74)

2. การมีส่วนร่วมกับโรงเรียนในการจัดกิจกรรมพัฒนาชุมชน พบว่าในสถานที่ปฏิบัติจริง คณะกรรมการศึกษาส่วนใหญ่ มีส่วนร่วม (ร้อยละ 91.25) มีบทบาท ขอความร่วมมือจากครู นักเรียน จัดกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ เช่น ปลูกต้นไม้ (ร้อยละ 86.31)

3. การมีบทบาทให้โรงเรียนเข้าร่วมกิจกรรมของประชาชน พบว่าในสถานที่ปฏิบัติจริง คณะกรรมการศึกษา ส่วนใหญ่มีบทบาท (ร้อยละ 92.50) บทบาทที่แสดงคือ เข้าร่วมและสนับสนุนให้โรงเรียนจัดกิจกรรมร่วมกับประชาชน เช่น การแข่งขันกีฬาประชาชน (ร้อยละ 89.10)

ง. การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน

1. การมีบทบาทในการสนับสนุนประชาชนให้เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน พบว่าในสถานที่ปฏิบัติจริง คณะกรรมการศึกษา ส่วนใหญ่มีบทบาทสนับสนุน (ร้อยละ 92.50) บทบาทที่แสดง คือ ขอความร่วมมือประชาชนให้เข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียน เช่น ทำบุญ มอบทุนการศึกษา เลี้ยงอาหารนักเรียน ฯลฯ (ร้อยละ 94.45)

2. การจัดทำมีการนำทรัพยากรในชุมชนมาสนับสนุนการพัฒนาโรงเรียน พบว่าในสถานที่ปฏิบัติจริง คณะกรรมการศึกษาส่วนใหญ่มีบทบาทสนับสนุน (ร้อยละ 93.75) และบทบาทที่แสดงคือ ขอความร่วมมือด้านแรงงาน ช่างฝีมือจากประชาชนในชุมชนช่วยพัฒนาโรงเรียน (ร้อยละ 82.46) และพบว่าประเภทของทรัพยากรในชุมชนที่นำมาสนับสนุนการพัฒนาโรงเรียนมากที่สุด คือ แรงงาน (ร้อยละ 94.43)

3. การมีส่วนร่วมในการให้ชุมชนและหน่วยงานอื่นในท้องถิ่นสนับสนุนช่วยเหลือนักเรียน พบว่า ในสถานที่ปฏิบัติจริง คณะกรรมการศึกษาส่วนใหญ่มีส่วนร่วม (ร้อยละ 93.75) มีบทบาท คือ แสวงหาความช่วยเหลือจากชุมชนนำมาช่วยเหลือนักเรียนขาดแคลน ได้แก่ เงินทุน เครื่องเขียน แบบเรียน เสื้อผ้า อาหารกลางวัน ฯลฯ (ร้อยละ 89.11) ในการให้ชุมชนและหน่วยงานอื่นในท้องถิ่นสนับสนุนช่วยเหลือนักเรียน จำแนกรูปแบบของการให้ความช่วยเหลือคือ การจัดหาอาหารกลางวันนักเรียน และจัดหาทุนเรียนให้นักเรียนเท่ากับ (ร้อยละ 83.75)

4. การมีส่วนร่วมในการติดต่อให้บุคคลที่มีความรู้ความสามารถในชุมชนมาเป็นวิทยากรให้ความรู้แก่ครู นักเรียน พบว่า ในสถานที่ปฏิบัติจริง คณะกรรมการศึกษาประมาณครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 52.50) มีส่วนร่วม มีบทบาท คือ ติดต่อขอความร่วมมือจากบุคคลในชุมชนมาเป็นวิทยากรให้โรงเรียน (ร้อยละ 73.78)

จ. การเสริมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานอื่นในท้องถิ่น

1. การมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมร่วมกันระหว่างโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียน พบว่า ในสถานที่ปฏิบัติจริง คณะกรรมการศึกษาส่วนใหญ่ มีส่วนร่วม (ร้อยละ 90.00) มีบทบาท คือ แสวงหาความช่วยเหลือจากประชาชนนำมาสนับสนุนการจัดกิจกรรมของกลุ่มโรงเรียน เช่น การแข่งขันกีฬา ประกวดตอบปัญหา กิจกรรมวันเด็ก ฯลฯ (ร้อยละ 90.35) และในการจัดกิจกรรมร่วมกันระหว่างโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียน จำแนกกิจกรรมที่คณะกรรมการศึกษามีส่วนร่วมมากที่สุดคือ กีฬาระดับกลุ่มโรงเรียน (ร้อยละ 88.96)
2. การสนับสนุนให้กลุ่มบุคคลในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียน พบว่า ในสถานที่ปฏิบัติจริง คณะกรรมการศึกษาส่วนใหญ่มีการสนับสนุน (ร้อยละ 71.25) มีบทบาทที่แสดง คือ แสวงหาความช่วยเหลือ ความร่วมมือจากกลุ่มบุคคลในชุมชนร่วมพัฒนาโรงเรียน เช่น มอบทุนการศึกษา สร้างห้องสมุด ซื้อที่ดิน ฯลฯ (ร้อยละ 75.25)
3. การสนับสนุนให้โรงเรียนเข้าร่วมกิจกรรมของหน่วยงานอื่นในชุมชน พบว่า ในสถานที่ปฏิบัติจริง คณะกรรมการศึกษาส่วนใหญ่มีการสนับสนุน (ร้อยละ 92.50) มีบทบาทที่แสดง คือ ให้ข้อมูลของโรงเรียนและการให้บริการของโรงเรียนแก่หน่วยงานอื่นในท้องถิ่น (ร้อยละ 75.60) และในการสนับสนุนให้โรงเรียนร่วมกิจกรรมกับหน่วยงานอื่นในชุมชนมากที่สุดคือ วัดหรือสถาบันทางศาสนา (ร้อยละ 97.20)

ตอนที่ 3 ปัญหา อุปสรรคในการปฏิบัติตามบทบาทของคณะกรรมการศึกษา เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ตามความคิดเห็นของประธานกรรมการศึกษา และเลขานุการคณะกรรมการศึกษา ในสถานที่ปฏิบัติจริง ตามขอบข่ายงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน 5 เรื่อง ดังนี้

1. การปฏิบัติตามบทบาทในด้านการประชาสัมพันธ์โรงเรียน พบว่า ในสถานที่ปฏิบัติจริง คณะกรรมการศึกษา ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 70.00) มีปัญหา ในส่วนที่เป็นปัญหา คือ กรรมการศึกษาไม่ทราบว่า การประชาสัมพันธ์เป็นหน้าที่ของตน (ร้อยละ 59.07)
2. การปฏิบัติตามบทบาทด้านการให้บริการแก่ชุมชน พบว่า ในสถานที่ปฏิบัติจริง คณะกรรมการศึกษาประมาณครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 56.25) เห็นว่า มีปัญหา ในส่วนที่เป็นปัญหา คือ

กรรมการศึกษาต้องประกอบอาชีพส่วนตัว ไม่มีเวลาประสานงาน ช่วยเหลือให้บริการแก่ชุมชน (ร้อยละ 79.92)

3. การปฏิบัติตามบทบาทในด้านการให้โรงเรียนร่วมกิจกรรมของชุมชน พบว่า ในสถานที่ปฏิบัติจริง คณะกรรมการศึกษาประมาณครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 52.50) เห็นว่า มีปัญหา ในส่วนที่เป็นปัญหา คือ ประชาชนบางคนไม่กล้าบอกกิจกรรมของตนให้กรรมการศึกษา ครู ไปร่วมด้วย (ร้อยละ 38.08)

4. การปฏิบัติตามบทบาทในด้านการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน พบว่า ในสถานที่ปฏิบัติจริง คณะกรรมการศึกษาประมาณครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 55.00) เห็นว่า มีปัญหา ในส่วนที่เป็นปัญหา คือ กรรมการศึกษาต้องประกอบอาชีพส่วนตัวไม่มีเวลาให้คำปรึกษา ให้การสนับสนุนช่วยเหลือกิจกรรมของโรงเรียน (ร้อยละ 72.64)

5. การปฏิบัติตามบทบาทในด้านการเสริมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงาน อื่นในท้องถิ่น พบว่า ในสถานที่ปฏิบัติจริง คณะกรรมการศึกษา ประมาณครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 53.75) เห็นว่ามีปัญหา ในส่วนที่เป็นปัญหา คือ กรรมการศึกษาต้องประกอบอาชีพส่วนตัวไม่มีเวลาประสานงานกับชุมชนวัด หรือหน่วยงานอื่นในท้องถิ่น (ร้อยละ 62.91)

จากการศึกษาเอกสารของโรงเรียน พบว่า บทบาทของคณะกรรมการศึกษาเกี่ยวกับ ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โรงเรียนได้มีการบันทึกไว้ในสมุดบันทึกการประชุม กรรมการศึกษา สมุดหมายเหตุ สมุดบันทึกการประชุมครู สมุดเยี่ยม สมุดขอใช้สถานที่ สมุด ภาพกิจกรรม และแผนงานโครงการของโรงเรียน มีประเด็นสำคัญจากการศึกษาเอกสาร 5 เรื่อง คือ

1. เรื่องเกี่ยวกับการประชุมกรรมการศึกษา พบว่า โรงเรียนมีการประชุมกรรมการ ศึกษา
2. บทบาทของคณะกรรมการศึกษาตามขอบข่ายความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับ ชุมชน 5 เรื่อง พบว่า คณะกรรมการศึกษา มีบทบาทให้คำปรึกษา แนะนำ แสวงหาความช่วยเหลือและความร่วมมือ การเสนอแนะและประสานงาน การแต่งตั้งคณะทำงานในเรื่องที่ เกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์โรงเรียน การให้บริการแก่ชุมชนการร่วมกิจกรรมของชุมชน การให้

ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียนและการเสริมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานอื่นในท้องถิ่น

3. การแสวงหาความร่วมมือและความช่วยเหลือจากชุมชน พบว่า คณะกรรมการศึกษามีการแสวงหาและขอความร่วมมือจากประชาชนวัดหน่วยงานในชุมชน และแหล่งอื่น ได้แก่ เงิน แรงงานจากประชาชน วัสดุ สิ่งของ เครื่องมือ เครื่องจักรกล การใช้อาคารสถานที่และความคิดเห็น

4. การเสนอแนะและประสานงานให้โรงเรียนบริการชุมชน พบว่า คณะกรรมการการศึกษา ได้เสนอแนะและประสานงานให้โรงเรียนจัดบริการชุมชนในเรื่อง การเข้าร่วมประชุม การเป็นกรรมการ วิทยากร ให้ข้อมูล ข้อเสนอแนะ ข่าวสารความรู้

5. ผลงานของคณะกรรมการการศึกษาที่ปรากฏในโรงเรียนและชุมชน พบว่า คณะกรรมการการศึกษาได้มีผลงานทั้งในโรงเรียนและชุมชน

การอภิปรายผล

บทบาทของคณะกรรมการศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอ่างทอง ในสภาพที่ปฏิบัติจริงของคณะกรรมการศึกษาตามขอบข่ายงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน 5 เรื่อง มีประเด็นสำคัญที่จะนำมาอภิปราย ดังต่อไปนี้

1. การประชาสัมพันธ์

จากผลการวิจัยพบว่า คณะกรรมการศึกษาส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์โรงเรียนในการประชุมผู้ปกครองนักเรียน เผยแพร่ข่าวสารของโรงเรียนและให้ผู้ปกครองนักเรียนมาเยี่ยมโรงเรียน

ในสภาพที่ปฏิบัติจริงคณะกรรมการศึกษามีบทบาทร่วมประชุมกับผู้ปกครองนักเรียนตามที่โรงเรียนแจ้งให้ทราบและสาระของการประชุมที่มีบันทึกในเอกสารของโรงเรียนมีคณะกรรมการ

ศึกษาให้คำปรึกษาพร้อมชี้แจงการดำเนินงานของโรงเรียนและการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจันทร์ธานี สงวนนาม (2517) ที่ว่าโรงเรียนควรจัดให้มีการประชุมผู้ปกครองนักเรียนหรือประชาชนในท้องถิ่นที่เกี่ยวกับการศึกษาอย่างน้อยภาคเรียนละครั้งเพื่อชี้แจงเกี่ยวกับนโยบาย การปฏิบัติงาน ความต้องการของโรงเรียนเป็นการส่งเสริมความเข้าใจในกิจกรรมของโรงเรียนให้แก่ผู้ปกครองและประชาชน คณะกรรมการการศึกษาได้มีส่วนร่วมในการเผยแพร่ข่าวสารกิจกรรมของโรงเรียน จากผลการวิจัย พบว่าคณะกรรมการศึกษามิบทบาทจัดให้มีหรือประสานงานให้มีการประกาศ เผยแพร่ข่าวสารของโรงเรียนในที่ชุมชน มีการประกาศในงานของประชาชน งานเทศกาลของวัด ใช้เสียงตามสาย หรือหอกกระจายข่าวของหมู่บ้าน ซึ่งตั้งเป็นหอสูงสำหรับกระจายข่าว และในเขตสาขาภิบาล เทศบาล ติดตั้งลำโพงเสียงตามสาย รวมทั้งที่โรงเรียนในโครงการศึกษาเพื่อพัฒนาชนบท (กศ.พช.) โดยมีกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้บริหารโรงเรียนหรือครูผู้รับผิดชอบเป็นผู้ประกาศเผยแพร่ข่าวและกิจกรรมของโรงเรียนในตอนเช้าหรือตามเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ดังนั้นโรงเรียนจึงเป็นแหล่งวิทยาการของชุมชนมิบทบาทเป็นศูนย์กลางข่าว (ไพฑูริย์ สีนลารัตน์, 2529) สอดคล้องกับหลักการของ สตูปลส์ อ่างถึงใน นิมพวรรณ เทนสุเมฆานนท์, 2523) โรงเรียนควรให้ข้อมูลหรือข่าวที่น่าสนใจต่อการเข้าใจและเหมาะสมกับเหตุการณ์ปัจจุบันให้แก่ชุมชน และควรให้ประชาชนเข้าใจโรงเรียนมากที่สุด เป็นวิธีการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนให้เกิดผลดี และพบว่าคณะกรรมการศึกษามิบทบาทขอความร่วมมือผู้ปกครองให้มาร่วมกิจกรรมที่โรงเรียน เป็นการมาเยี่ยมเยียนโรงเรียนโดยมีการจัดทำอาหารมาเลี้ยงนักเรียน ชื่อสินค้าที่โรงเรียนจัดแบบสหกรณ์ซึ่งเป็นเทคนิควิธีหนึ่งที่คณะกรรมการศึกษามีส่วนร่วมประชาสัมพันธ์โรงเรียนที่เป็นการสร้างความเข้าใจและทัศนคติที่ดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน (มรว.สมพร สุกคณีย์, 2525) และเป็นไปตามแนวนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2527) ได้กำหนดให้งานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เป็นงานช่วยส่งเสริมให้การดำเนินงานด้านอื่น ๆ ของโรงเรียนเป็นไปโดยสะดวก

จากการศึกษาปัญหาในด้านการประชาสัมพันธ์โรงเรียน พบว่ามีปัญหา กรรมการศึกษาไม่ทราบว่า การประชาสัมพันธ์โรงเรียนเป็นหน้าที่ของตน ทั้งนี้อาจจะต้องประกอบอาชีพส่วนตัว ไม่มีเวลาให้คำปรึกษาช่วยเหลืองานประชาสัมพันธ์โรงเรียนซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ

จันทร์ธานี สงวนนาม (2517) พบว่า โรงเรียนยังขาดการประชาสัมพันธ์ กรรมการศึกษาควรได้รับการเสนอแนะให้มีบทบาทช่วยเหลือโรงเรียนในด้านนี้ และจากงานวิจัยของเปลื้องศิริรังสรรค์กุล (2526) พบว่าคณะกรรมการศึกษาส่วนใหญ่มุ่งประกอบอาชีพของตนจึงปฏิบัติหน้าที่ได้ไม่เต็มที่ และจากผลการวิจัยเรื่องนี้ที่มีปัญหาอาจเป็นเพราะกรรมการศึกษาไม่มีความรู้ความเข้าใจงานประชาสัมพันธ์โรงเรียน ทั้งที่ได้ปฏิบัติงานประชาสัมพันธ์ให้โรงเรียน แต่อาจคิดว่าจะปฏิบัติได้ไม่สมบูรณ์ตามรูปแบบการประชาสัมพันธ์และอาจ เพราะตนเองต้องประกอบอาชีพประจำวัน

2. การให้บริการแก่ชุมชน

จากผลการวิจัยพบว่า คณะกรรมการศึกษาส่วนใหญ่มีส่วนร่วมกับโรงเรียนให้บริการแก่ชุมชนในการเผยแพร่ความรู้แก่ประชาชน และการให้บริการอาคารสถานที่

ในสภาพปฏิบัติจริงคณะกรรมการศึกษามีบทบาท เสนอแนะและประสานงานให้โรงเรียนร่วมกับหน่วยงานอื่น จัดให้บริการความรู้แก่ประชาชนที่โรงเรียน มีหน่วยงานทางด้านอนามัย และอาชีพการเกษตร มาให้ความรู้และบริการแก่ประชาชนโดยใช้สถานที่ของโรงเรียน จึงเป็นผลดีแก่ชุมชนที่คณะกรรมการศึกษาเห็นความสำคัญเรื่องนี้ ดังที่ สอนง เครือมาก และคณะ (2531) กล่าวว่า เป็นการช่วยเหลือชุมชนทางด้านวิชาการและอื่น ๆ เป็นการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคม ที่เป็นประโยชน์และเกิดผลดีแก่โรงเรียนและชุมชนทั้ง 2 ฝ่าย และ ดิลก พัฒน์วิชัยโชติ (2527) กล่าวว่า เป็นประโยชน์ในการพัฒนาการเรียนการสอนของโรงเรียน และเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจในด้านวิชาชีพ ศิลปวัฒนธรรมแก่ชุมชน ให้บริการอาคารสถานที่ของโรงเรียนแก่ประชาชน วัด ชุมชนและหน่วยงานอื่น คณะกรรมการศึกษามีบทบาทแสวงหาความช่วยเหลือจากชุมชนนำมาปรับปรุงอาคารสถานที่ของโรงเรียนไว้สำหรับบริการชุมชนได้สะดวกขึ้น และจากการศึกษาเอกสารของโรงเรียน คณะกรรมการศึกษาและโรงเรียนร่วมกันจัดหาและปรับปรุงอาคารสถานที่ สิ่งอำนวยความสะดวกเครื่องใช้สอยที่จำเป็นต่าง ๆ ไว้สำหรับใช้ในการจัดการเรียนการสอนและสำหรับบริการชุมชน นับว่าเป็นองค์ประกอบสำคัญอย่างหนึ่งดังที่ ปรีชา คัมภีร์ปกรณ (2525) กล่าวว่า ความพร้อมของโรงเรียน หมายถึง อาคารสถานที่และเครื่องอำนวยความสะดวกที่จะให้ความช่วยเหลือแก่ชุมชนและความร่วมมือที่ได้จากชุมชนนำมาปรับปรุงสถานที่ที่ทั้ง

แรงงาน เงิน วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ เป็นการสร้างความพร้อมไว้ในโรงเรียนสำหรับบริการหน่วยงานของรัฐ ประชาชน ดังข้อมูลที่ได้จากบันทึกในเอกสารของโรงเรียน สภาตำบลได้จัดการแข่งขันกีฬาระหว่างหมู่บ้าน หน่วยงานสาธารณสุขจังหวัดจัดหน่วยแพทย์เคลื่อนที่ บริการทันตกรรม และรักษาผู้เจ็บป่วย จังหวัดจัดให้ส่วนราชการของจังหวัดพบประชาชนโครงการเพิ่มสุขปรับทุกข์ ผู้กมิตร์ สมาชิกสหกรณ์การเกษตรจัดประชุม วัตถุประสงค์อบรมครู นักเรียน ประชาชนของพระธรรมทูตในโรงเรียน โรงเรียนจึงเป็นศูนย์รวมของชุมชนอย่างแท้จริงสอดคล้องกับ สุนิษญาสิริกุล (2520) กล่าวไว้ว่า โรงเรียนเป็นศูนย์รวมของชุมชน และมีจุดมุ่งหมายพัฒนาคนให้เป็นคนสมบูรณ์ และ นิคิษฐ์ ศิวาลัย (2525) ได้กล่าวว่า ควรสนับสนุนให้โรงเรียนกับชุมชนมีความสัมพันธ์กันมากขึ้น โดยเน้นการให้บริการแก่ชุมชนเป็นบทบาทหนึ่งในการนำโรงเรียนออกสู่ชุมชน เพื่อให้เกิดผลย้อนกลับสู่โรงเรียน

จากการศึกษาปัญหาในด้านการให้บริการแก่ชุมชน พบว่ามีปัญหา กรรมการศึกษาต้องประกอบอาชีพส่วนตัว ไม่มีเวลาประสานงานช่วยเหลือโรงเรียนให้บริการแก่ชุมชน และปัญหานี้ คณะกรรมการศึกษาอาจคิดว่า ประชาชนไม่นิยมมาใช้บริการของโรงเรียนเพราะมีการบริการของเอกชน หรือของวัดสะดวกกว่า และอาจเป็นเพราะว่าประชาชนไม่ทราบว่าโรงเรียนมีสิ่งอำนวยความสะดวกไว้บริการแก่ชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของ กิตติโชติ ห้อยยี่งู (2527) ในการมีส่วนร่วมของประชาชน ปัญหาที่พบประชาชนไม่ทราบว่าโรงเรียนมีกิจกรรมและบริการอะไรบ้าง และไม่สนใจเข้ารับบริการเนื่องจากได้ใช้บริการหน่วยงานอื่นแล้ว จึงเป็นปัญหาลักษณะเดียวกัน แต่จากผลการวิจัยคณะกรรมการศึกษามีบทบาท แสวงหาความช่วยเหลือจากชุมชนนำมาปรับปรุงอาคารสถานที่ ทั้งนี้อาจจะไม่ได้หวังใช้ประโยชน์โดยตรง แต่มุ่งให้เกิดประโยชน์ในการจัดการเรียนการสอน และกิจกรรมของโรงเรียนมากกว่า

3. การร่วมกิจกรรมของชุมชน

จากผลการวิจัยพบว่า คณะกรรมการศึกษาส่วนใหญ่มีส่วนร่วมทั้งกับโรงเรียนในการร่วมกิจกรรมของชุมชนมีกิจกรรมประเพณีของท้องถิ่น กิจกรรมพัฒนาชุมชน และกิจกรรมของประชาชน สถานที่ปฏิบัติจริงคณะกรรมการศึกษามีบทบาทขอความร่วมมือให้โรงเรียนร่วมจัด

กิจกรรมในงานประเพณีท้องถิ่น จัดขบวนแห่เทียนพรรษา จัดงานวันลอยกระทง ส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมที่ร่วมกับวัด ทั้งนี้เพราะกรมการศึกษาลำปางเป็นกรมการวัดด้วย จากการศึกษาเอกสารของโรงเรียน ยังพบว่ามิโรงเรียนแห่งหนึ่งไม่ได้ตั้งอยู่ในวัด แต่มีการจัดกิจกรรมรักษาวัฒนธรรมประเพณีและมีศาสนพิธีที่โรงเรียน เช่นการจัดงานวันลอยกระทง นิมนต์พระมาตักบาตร ในเทศกาลเข้าพรรษา จึงเป็นข้อยืนยันบทบาทของคณะกรรมการศึกษาได้ให้ความสำคัญและมีส่วนร่วมกับโรงเรียนในการรักษาวัฒนธรรมประเพณีของท้องถิ่น ซึ่งสุพิชญา อธิกุล (2520) กล่าวว่า กิจกรรมเกี่ยวกับวัฒนธรรมประเพณี เป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนและในด้านการพัฒนาชุมชน คณะกรรมการศึกษามีบทบาทขอความร่วมมือจากครู นักเรียน จัดกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ในชุมชน ทั้งนี้เพราะมีความสัมพันธ์เป็นส่วนตัว และระหว่างหน่วยงานคือวัดมีการศึกษาเป็นกรมการวัด สถาตบาล มีกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ทรงคุณวุฒิ และสถานีนอนามัยมีเจ้าหน้าที่สาธารณสุขเป็นกรรมการในคณะกรรมการสถาตบาล และมีงานเกี่ยวข้องกับโรงเรียน โรงเรียนมีผู้บริหารโรงเรียนหรือครู เป็นเลขานุการสถาตบาล หรือครู คปต. จึงมีบทบาทร่วมในการพัฒนาชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ประจวบ ต่อตระกูล (2519) ได้กล่าวว่า โรงเรียนเป็นผู้นำชุมชนจึงมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน และเป็นความร่วมมือขององค์กรระดับท้องถิ่นดังที่ สนั่นจิตร สุนทรทรัพย์ (2529) กล่าวว่าองค์กรระดับท้องถิ่นมีความสัมพันธ์ลักษณะเกื้อหนุนซึ่งกันและกัน และยังพบว่าคณะกรรมการศึกษามีบทบาทเกี่ยวเนื่องกับกิจกรรมของประชาชน มีบทบาทเข้าร่วมและสนับสนุนให้โรงเรียนจัดกิจกรรมร่วมกับประชาชน มีการจัดแข่งขันกีฬา เชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างหมู่บ้าน ใช้สถานที่ของโรงเรียนเป็นศูนย์รวมในการใช้การดำเนินงานในลักษณะนี้จึงสอดคล้องกับนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2527) ที่ได้ระบุไว้ว่า ผู้บริหารโรงเรียนรับผิดชอบในกิจกรรมของชุมชน มีหน้าที่สนับสนุนให้คณะกรรมการศึกษามีบทบาทในการสนับสนุนการดำเนินงานของโรงเรียน

จากการศึกษาปัญหาด้าน การร่วมกิจกรรมของชุมชน พบว่ามีปัญหา ประชาชนไม่กล้าบอกกิจกรรมของตนให้คณะกรรมการศึกษาและครูไปร่วมงาน ปัญหาดังกล่าวนั้นคณะกรรมการศึกษาเห็นว่าประชาชนยังห่างเหินกับกรมการศึกษาและครู ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จันทราณี สงวนนาม (2517) ได้กล่าวไว้ว่า เป็นปัญหาการเกิดช่องว่างระหว่างผู้ปกครองนักเรียน หรือประชาชน และเสนอให้โรงเรียนสร้างค่านิยมที่ดีให้เกิดขึ้นกับผู้ปกครอง และประชาชน โดยถือ

หลักการให้และบริการชุมชนให้มากกว่าการขอรับความช่วยเหลือ และจากผลการวิจัยในด้านนี้อาจเป็นเพราะประชาชนเห็นว่างานของตนไม่สำคัญมากนัก หรือสภาพพื้นที่ตั้งของหมู่บ้านกระจายห่างกัน หรือด้วยเกรงใจครู กรรมการศึกษาที่มีบ้านพักในที่อื่น ไม่สะดวกในการเดินทางร่วมกิจกรรม แต่คณะกรรมการศึกษามีบทบาทร่วมกิจกรรมประเพณีของท้องถิ่นร่วมพัฒนาชุมชนและร่วมกิจกรรมของประชาชนที่จัดเป็นกลุ่ม คณะ และบุคคล อยู่ด้วย ซึ่งเป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับประชาชน วัด และหน่วยงานในชุมชน ด้วยการจัดกิจกรรมร่วมกัน

4. การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน

จากผลการวิจัยพบว่า คณะกรรมการศึกษาส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน มีการนำทรัพยากรในชุมชนมาสนับสนุนการพัฒนาโรงเรียน ให้ชุมชนและหน่วยงานอื่นในท้องถิ่น สนับสนุนช่วยเหลือนักเรียน และติดต่อให้บุคคลที่มีความรู้ความสามารถเป็นวิทยากรให้แก่โรงเรียน

ในสภาพปฏิบัติจริงคณะกรรมการศึกษานับสนุนให้ประชาชนเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน มีบทบาทสนับสนุนขอความร่วมมือประชาชนให้เข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียน เช่น งานวันไหว้ครู งานวันแม่ งานวันเด็ก การจัดแข่งขันกีฬา การจัดหารายได้หาเงินกองทุน หรือจัดตั้งมูลนิธิ โรงเรียนได้รับความร่วมมือจากประชาชนในการจัดกิจกรรมของโรงเรียนเป็นอย่างดี เป็นการรับความช่วยเหลือจากชุมชนโดยให้สมาชิกในชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมบางอย่างของโรงเรียนนั่นเอง (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2527) คณะกรรมการศึกษายังมีส่วนร่วมในการนำทรัพยากรในชุมชนมาสนับสนุนการพัฒนาโรงเรียน มีบทบาทสนับสนุนขอความร่วมมือด้านแรงงานและช่างฝีมือ จากประชาชนในชุมชนมาช่วยพัฒนาโรงเรียน ตรงกับที่ พันธ์ หันนาคินทร์ (2525) ได้เสนอแนะบทบาทของคณะกรรมการศึกษา ควรมีบทบาทในการช่วยเหลือแก้ปัญหาบางประการที่โรงเรียนประสบอยู่ และต้องการความช่วยเหลือจากชุมชน เช่น ช่วยเหลือด้านโครงการอาหารกลางวัน ปรับปรุงอาคารสถานที่และบริเวณโรงเรียน นับว่าโรงเรียนได้รับประโยชน์โดยตรงจากชุมชนด้านแรงงาน (คน) เงิน วัสดุสิ่งของ เครื่องมืออุปกรณ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประชาชนในชุมชนนับเป็นทรัพยากรที่มีค่าของชุมชน ซึ่งเกรียง

เอี่ยมสกุล (2515) ได้กล่าวสนับสนุนในการนำทรัพยากรในชุมชนมาใช้ในโรงเรียนว่า โรงเรียนประถมศึกษา จะอาศัยเพียงงบประมาณจากรัฐบาลเพียงอย่างเดียวไม่เพียงพอ จำเป็นต้องอาศัยกำลังต่าง ๆ จากชุมชน และความร่วมมือจากชุมชน โรงเรียนประถมศึกษาจึงจำเป็นต้องพึ่งพาอาศัยการสนับสนุนในด้านทรัพยากรจากชุมชนนำมาพัฒนาโรงเรียน ซึ่งอุทัย บุญประเสริฐ (2529) กล่าวไว้ว่า การใช้แหล่งทรัพยากรในท้องถิ่นเพื่อประโยชน์ต่อการพัฒนาโรงเรียน อาจเป็นสะพานเชื่อมในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนได้เป็นอย่างดี ถ้าดำเนินการได้เหมาะสมนั้นย่อมแสดงว่าชุมชนต้องการให้โรงเรียนเจริญก้าวหน้า ซึ่งจะเป็นผลดีต่อบุตรหลานของเขา และมีผลต่อการพัฒนาชุมชน และคณะกรรมการศึกษาได้ขอความร่วมมือชุมชนและหน่วยงานอื่นในท้องถิ่นนำมาสนับสนุนช่วยเหลือแก่นักเรียนขาดแคลน มีอาหารกลางวัน เสื้อผ้า เครื่องเขียน แบบเรียนทุนการศึกษาโดยได้รับจากหน่วยงานในชุมชน ประชาชนในชุมชนและจากการแสวงหาของคณะกรรมการศึกษาจากภายนอกชุมชน ซึ่งตรงตามความต้องการของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2525) ได้เสนอแนะว่า โรงเรียนประถมศึกษาทุกโรงเรียนน่าจะต้องเป็นโรงเรียนชุมชน ต้องการให้โรงเรียนใกล้ชิดและให้ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมมือ และในขณะเดียวกันก็ควรช่วยเหลือปรับปรุงชุมชนให้ดีขึ้น คณะกรรมการศึกษาได้ติดต่อให้บุคคลที่มีความรู้ความสามารถในชุมชนและเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานในชุมชน รวมทั้งประธานกรรมการศึกษา ที่เคยเป็นข้าราชการ เป็นวิทยากร เป็นวิทยากรช่วยสอนในโรงเรียนแต่มีน้อย สอดคล้องกับงานวิจัยของประจวบ ต่อตระกูล (2519) ที่พบว่า การเชิญบุคคลในท้องถิ่นมาให้ความรู้ในบางเรื่องแก่นักเรียนยังปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างต่ำ ในเรื่องนี้โรงเรียนและคณะกรรมการศึกษาควรให้ความสนใจและควรจัดให้มีวิทยากรจากภายนอกโรงเรียนมาให้ความรู้แก่นักเรียน

จากการศึกษาด้านการให้ชุมชนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน พบว่ามีปัญหากรรมการศึกษาต้องประกอบอาชีพส่วนตัว ไม่มีเวลาให้คำปรึกษา ให้การสนับสนุนช่วยเหลือกิจกรรมของโรงเรียน ทั้งนี้อาจเนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่ยากจนจึงช่วยสนับสนุนกิจกรรมของโรงเรียนได้น้อย สอดคล้องกับงานวิจัยของ เป็เลียน ศิริรังสรรค์กุล (2526) ซึ่งพบว่าประชาชนส่วนมากยากจนจึงช่วยเหลือโรงเรียนได้น้อย และขาดความร่วมมือระหว่างบ้านกับโรงเรียน และงานวิจัยของ กิตติโชติ ห้อยยี่ภู่ (2527) ที่พบว่า ประชาชนไม่มีเวลาไม่ค่อยอยู่บ้าน เพราะต้องไปประกอบอาชีพหลักทางการเกษตร และประกอบอาชีพรับจ้าง ซึ่งเป็นปัญหาของชุมชนในชนบทที่มี

ภาระหน้าที่ การงานอาชีพ เมื่อเป็นเช่นนี้โรงเรียนและคณะกรรมการศึกษาคควรมีการวางแผน กำหนดนโยบายเป้าหมายในการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมให้มีการพัฒนาอาชีพและความเป็นอยู่ ของชุมชนให้ดีขึ้น ดังที่ ไททฤษฎี ลินลาร์ตัน สรุปบทบาทของโรงเรียนควรเป็นผู้ริเริ่มการ เปลี่ยนแปลงและเป็นตัวนำการเปลี่ยนแปลงไปสู่ชุมชน 2 ลักษณะ คือ

1. เป็นสถาบันฝึกอาชีพ ทั้งตามบทบาทที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรและบทบาท ในการให้บริการแก่ชุมชน
2. เป็นแหล่งวิทยาการของชุมชน มีบทบาทเป็นศูนย์รวมข่าวสาร ศูนย์รวม เกี่ยวกับความรู้ด้านอาชีพ เป็นตัวอย่างการดำเนินงานและเป็นศูนย์รวมวัฒนธรรม (ไททฤษฎี ลินลาร์ตัน, 2529)

5. การเสริมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานอื่นในท้องถิ่น

จากผลการวิจัย พบว่าคณะกรรมการศึกษาส่วนใหญ่มีการเสริมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน และหน่วยงานอื่นในท้องถิ่น ในการมีส่วนร่วมจัดกิจกรรมร่วมกันระหว่างโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียน การสนับสนุนให้กลุ่มบุคคลในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียน และการสนับสนุนให้ โรงเรียนเข้าร่วมกิจกรรมของหน่วยงานอื่นในท้องถิ่น

ในสภาพที่ปฏิบัติจริงคณะกรรมการศึกษาร่วมจัดกิจกรรมระหว่างโรงเรียนในกลุ่ม โรงเรียนมีบทบาท แสวงหาความช่วยเหลือจากประชาชนนำมาสนับสนุนการจัดกิจกรรมของกลุ่ม โรงเรียน มีกิจกรรมการแข่งขันกีฬานักเรียน การจัดงานวันเด็ก การเข้าค่ายพักแรมลูกเสือ ยุวกาชาด โดยมีประชาชนในชุมชน หน่วยงานในท้องถิ่น กลุ่มบุคคล และบุคคลที่มีฐานะดี พ่อค้า นักการเมือง สนับสนุนในการจัดหาเสื้อผ้า นักกีฬา กองเชียร์ จัดหารางวัล อาหาร พาหนะรับส่ง นักเรียน กิจกรรมของกลุ่มโรงเรียน เพราะกรรมการศึกษาเห็นว่ากิจกรรมของกลุ่มโรงเรียนก็คือ การร่วมกิจกรรมของโรงเรียน กรรมการศึกษา และประชาชนจึงให้ความช่วยเหลืออย่างดี สอดคล้องกับเกรียง เอี่ยมสกุล (2511) ได้เสนอแนวคิดไว้ว่า คณะกรรมการควรแสวงหากำลัง สนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน และ จงกรม ปรีชากุล และจำรัส นองมาก (2516) ก็ได้เสนอหน้าที่ของกรรมการศึกษาไว้เช่นกัน คือ ชักชวนชี้แจงให้ประชาชนสนใจร่วมมือกับ

โรงเรียนทุกทาง และจากการที่คณะกรรมการการศึกษาได้มีการสนับสนุนให้กลุ่มบุคคลในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียน ตามสภาพที่ปฏิบัติจริงคณะกรรมการศึกษามีบทบาทแสวงหาความช่วยเหลือและ ขอความร่วมมือจากกลุ่มบุคคลในชุมชนมาร่วมพัฒนาโรงเรียน กลุ่มบุคคลที่สำคัญคือศิษย์เก่า และคนในชุมชนที่ไปประกอบอาชีพที่อื่นมีฐานะการเงินดี หรือทำงานในบริษัทห้างร้าน โรงงาน และรวมกันมาโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการจัดตั้งกองทุนพัฒนาการศึกษา หรือจัดตั้งเป็นมูลนิธิ หรือจัดซื้ออุปกรณ์การเรียนการสอนให้โรงเรียนและในการจัดตั้งกองทุน หรือมูลนิธิของโรงเรียน ส่วนใหญ่มีประธานกรรมการศึกษาหรือกรรมการศึกษาร่วมจัดตั้งและเป็นกรรมการด้วย ซึ่งปรีชา คัมภีร์ปกรณ์ ได้ให้ความสำคัญแก่ศิษย์เก่าว่า ศิษย์เก่าต่างก็มีบทบาทหน้าที่ในชุมชนอยู่ทุกคน และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2527) ได้เสนอผลการวิจัยเกี่ยวกับทัศนคติของชุมชนต่อโรงเรียนกล่าวว่า คนที่เป็นศิษย์เก่า กรรมการโรงเรียน กรรมการศึกษา ผู้ปกครองนักเรียน มีความคิดเห็นต่อโรงเรียนดีกว่าคนที่ไม่เกี่ยวข้องกับทางโรงเรียน คณะกรรมการการศึกษาได้สนับสนุนให้โรงเรียนเข้าร่วมกิจกรรมของหน่วยงานอื่นในท้องถิ่น โดยมีบทบาทให้ข้อมูลของโรงเรียนและการให้บริการของโรงเรียนแก่หน่วยงานอื่นในท้องถิ่น และหน่วยงานที่มีความสัมพันธ์กันมาก คือ วัด สถานิอนามัย และสภาตำบล ทั้งนี้เพราะคณะกรรมการศึกษามีความสัมพันธ์เป็นการส่วนตัว และตามบทบาทหน้าที่ของแต่ละหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คือ ร่วมเป็นกรรมการของวัด กรรมการในสภาตำบล และเป็นกรรมการศึกษาของโรงเรียน ดังนั้นข้อมูลของโรงเรียนและการให้บริการของโรงเรียนจึงเป็นที่ทราบของหน่วยงานอื่นในท้องถิ่นดี นับว่าเป็นความสัมพันธ์ของหน่วยงานระดับท้องถิ่น ตรงกับ สนานจิตร์ สุกนธทรัพย์ (2529) ที่กล่าวว่า โรงเรียนควรแสวงหาความร่วมมือจากหน่วยงานของรัฐบาล เอกชน และกลุ่มบุคคลในท้องถิ่น เพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาโรงเรียน ซึ่งผลงานในส่วนที่พบในโรงเรียนและชุมชน โรงเรียนจะได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากสภาตำบลและโรงเรียนได้ร่วมงานพัฒนาชุมชน โดยมีครู หรือผู้บริหารโรงเรียนเป็นเลขานุการสภาตำบล หรือ ครู คปต. จึงเป็นความสัมพันธ์กับหน่วยงานในท้องถิ่นสอดคล้องกับงานวิจัยของไพศาล อินทับทัน (2527) ซึ่งกล่าวสนับสนุนบทบาทของคณะกรรมการศึกษาว่าปฏิบัติหน้าที่ในด้านการประสานงานกับสถาบันต่าง ๆ ในชุมชนเป็นอันดับหนึ่ง

จากการศึกษาปัญหาด้านการเสริมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานอื่นในท้องถิ่นพบว่า มีปัญหากรรมการศึกษาต้องประกอบอาชีพส่วนตัวไม่มีเวลาประสานงานกับชุมชน วัด หรือหน่วยงานอื่นในท้องถิ่น ซึ่งปัญหานี้อาจทำให้ หน่วยงานอื่นในท้องถิ่นให้ความร่วมมือและประสาน

งานกับโรงเรียนน้อย สอดคล้องกับงานวิจัยของกิตติโชติ ห้อยยี่ภู่ (2527) พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องงานพัฒนาชุมชนยังไม่ดีเท่าที่ควร เจ้าหน้าที่ในหน่วยงานอื่นไม่รู้ จักครู-อาจารย์ไม่ทราบว่าโรงเรียนทำอะไร ไม่มีการประสานงานต่างฝ่ายต่างทำ ปัญหาด้านความสัมพันธ์กับชุมชนนี้ โรงเรียนควรให้ความสนใจ และควรรีบแก้ไขให้หมดไปโดยมีคณะกรรมการศึกษามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในโรงเรียน ดังที่เสนีย์ สังขพันธ์ (2532) ได้ศึกษาวิจัย พบว่าการบริหารโรงเรียนดีเด่นไม่มีปัญหาทางด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

เพราะว่าโรงเรียนใช้วิธีการตัดสินใจในรูปแบบการทำงานเปิดโอกาสให้ครู กรรมการศึกษามีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียน ซึ่งเป็นข้อความรู้ที่เสนอแนะให้โรงเรียนใช้องค์กรชุมชนให้มีส่วนร่วมพัฒนาโรงเรียน

สรุปบทบาทของคณะกรรมการศึกษา เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอ่างทอง ตามขอบข่ายความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน 5 เรื่องนี้ จากผลการวิจัยครั้งนี้คณะกรรมการศึกษามีบทบาทการแสวงหาความช่วยเหลือความร่วมมือจากชุมชนนำมาสนับสนุนการจัดกิจกรรมของโรงเรียนและหน่วยงานอื่นในท้องถิ่นและมีบทบาทประสานงานให้โรงเรียนร่วมกิจกรรมของชุมชนและให้บริการแก่ชุมชน ซึ่งเป็นไปตามข้อเสนอแนะของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2526) ดังนี้ 1) โรงเรียนควรมีความสัมพันธ์กับผู้ปกครองนักเรียน 2) โรงเรียนควรให้บริการหรือให้ความร่วมมือแก่ชุมชนในการพัฒนาท้องถิ่น 3) โรงเรียนควรประชาสัมพันธ์ด้วยวิธีการต่าง ๆ 4) โรงเรียนควรช่วยเหลือชุมชนในด้านการให้ความรู้หรือข้อเสนอแนะ 5) โรงเรียนควรมีส่วนสนับสนุนและส่งเสริมกิจกรรมเกี่ยวกับชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ร่วมกับชุมชน 6) โรงเรียนควรสร้างเกียรติประวัติของโรงเรียน 7) โรงเรียนควรรวบรวมและเผยแพร่เกียรติประวัติของโรงเรียนให้เป็นที่ศรัทธาของชุมชน 8) โรงเรียนควรร่วมมือกับชุมชนในด้านการส่งเสริมขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่น

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. สำหรับหน่วยงานเจ้าสังกัด สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติควร

จัดให้มีหลักสูตรการฝึกอบรมให้ความรู้ความเข้าใจแก่คณะกรรมการศึกษาในการมีส่วนร่วมงานกับโรงเรียนด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดควรมีโครงการอบรมสัมมนาระหว่างผู้บริหารโรงเรียน กรรมการศึกษา เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เพื่อสร้างความเข้าใจอันดีต่อกัน มีการให้ความร่วมมือเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนพัฒนาโรงเรียนและชุมชน และการประสานงานกับหน่วยงานอื่นในท้องถิ่น ได้แก่ สภาตำบล สถานีอนามัย เกษตรอำเภอ พัฒนาการอำเภอ เป็นต้น และควรให้มีการศึกษาดูงานโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จในการบริหารโรงเรียนด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนหรือโรงเรียนดีเด่นภายในจังหวัดอ่างทองหรือในเขตการศึกษา 6

2. สำหรับผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา จากผลการวิจัยพบว่า คณะกรรมการศึกษามีส่วนร่วมและปฏิบัติเกี่ยวกับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนโรงเรียนจึงควรปฏิบัติ ดังนี้

2.1 จัดประชุมครู คณะกรรมการศึกษาเพื่อกำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์การดำเนินงานของโรงเรียน มีการวางแผนงาน ปฏิบัติกิจกรรมตามขั้นตอน การวางแผน มีการมอบหมายงานให้มีผู้รับผิดชอบ การควบคุมกำกับ และประเมินผลการปฏิบัติงานโดยให้คณะกรรมการศึกษามีส่วนร่วมในการตัดสินใจให้ความช่วยเหลือและการให้บริการโรงเรียนและชุมชน

2.2 สร้างค่านิยมให้แก่ประชาชน โดยถือหลักการให้และบริการชุมชนให้มากกว่าการขอรับความช่วยเหลือต่าง ๆ จากประชาชน หรือชุมชนเพียงด้านเดียว

2.3 จัดให้มีการประชาสัมพันธ์โรงเรียนอย่างต่อเนื่องโดยใช้ความพร้อมของทรัพยากร เครื่องมือที่มีในท้องถิ่น เช่น หอกระจายข่าว ที่อ่านหนังสือพิมพ์ หมู่บ้าน ร้านค้า สิ่งพิมพ์ และใช้หลายรูปแบบเพื่อให้ประชาชนเข้าใจการดำเนินงานโรงเรียนมากขึ้น และเป็นประโยชน์ต่อชุมชนมากขึ้น

2.4 โรงเรียน วัด ชุมชน และหน่วยงานในท้องถิ่น ควรมีกิจกรรมร่วมกันทั้งในกิจกรรมวันสำคัญของโรงเรียน กิจกรรมของสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ จัดให้มีการพัฒนาชุมชน ด้วยการประสานสัมพันธ์กันเป็นอย่างดี

2.5 ควรมีการนำทรัพยากรในชุมชนมาใช้สนับสนุนการจัดกิจกรรมของโรงเรียน

และชุมชน ทรัพยากรที่มีค่ามากที่สุดคือ คน ได้ทั้งแรงงาน ความคิด และควรให้บุคคลในท้องถิ่น เป็นวิทยากรให้ความรู้มากขึ้น

2.6 จัดให้มีกิจกรรมส่งเสริมความรู้แก่ประชาชนที่โรงเรียนจัดให้มีเรียน หลักสูตรศึกษาผู้ใหญ่ การศึกษาอบรมอาชีพระยะสั้น การบริการห้องสมุด คณะครู คณะกรรมการ ศึกษา ควรร่วมปรับปรุงอาคารสถานที่แล้วให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกในโรงเรียนไว้บริการ ประชาชน หน่วยงานที่มาให้บริการความรู้แก่ประชาชน เช่น การจัดประชุม จัดนิทรรศการ จัดงาน เลี้ยง แข่งขันกีฬา หรือจัดเป็นสถานที่พักผ่อนของชุมชน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต

ควรทำวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อศึกษาปัญหาในการปฏิบัติตามบทบาทของคณะกรรมการ ศึกษาประจำโรงเรียนประถมศึกษา

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย